

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בתנ"ך

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית
מרכיב 30% מן הרמה הרגילה

מועד חורף תשפ"ג 2023

סמל שאלון: 1262

הפתרון נכתב על ידי עדי שטרן סימן טוב

מצוות מורי רשת החינוך אנקורי

פתרון בגרות חורף תשפ"ג 30%

שאלון 1262

התשובות נכתבו ע"י עדי שטרן סימן טוב

פרק ראשון - סיפורי ראשית העולם והאנושות

על התלמידות.ים להשיב על שתי השאלות בפרק, סעיף א חובה ולבחור סעיף נוסף ב-ג

שאלה 1

סעיף א

1) שלושת תפקידיהם של המאורות הם:

- "להבדיל בין היום ובין הלילה... וְהָיוּ לְמְשָׁלֵת הַיּוֹם וְלְמְשָׁלֵת הַלַּיְלָה... וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת-הַמְּאֹר הַגָּדֹל לְמְשָׁלֵת הַיּוֹם וְאֶת-הַמְּאֹר הַקָּטָן לְמְשָׁלֵת הַלַּיְלָה וְאֶת הַכּוֹכָבִים" - לסמן את גבולות היום (בו יש אור) ואת גבולות הלילה (חושך)
- "וְהָיוּ לְאֹתֹת" - המאורות, הכוכבים השונים משמשים סימני דרך שמסייעים להתמצאות
- "וּלְמֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים" - המאורות מציינים את החגים ומסייעים בחלוקה לשנים, חודשים וימים.

2) ניתן לבסס את הטענה כי בריאת המאורות הינה מרכזית בסיפור הבריאה מכיוון ש:
א. פירוט - בריאת המאורות מתוארת בפירוט רב, לראיה ריבוי התפקידים של המאורות המתואר בסעיף הקודם המעידים על חשיבותן בעולם שברא האל.
ב. שורש מנחה מש"ל - מודגש כי המאורות נבראו על מנת למשול, כלומר לשלוט ברקיע, מה שמעיד על חשיבותן.
אֶת-הַמְּאֹר הַגָּדֹל לְמְשָׁלֵת הַיּוֹם וְאֶת-הַמְּאֹר הַקָּטָן לְמְשָׁלֵת הַלַּיְלָה... וְלְמֹשֵׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה".

סעיף ב

1. הסתירה בין תיאור המאורות בפס' י"ד- י"ח ובין פס' ג'-ה' היא שכיצד ייתכן שרק ביום הרביעי נבראים המאורות, ביניהם המאור הגדול המושל ביום, שהיא השמש, אם האור כבר נברא ביום הראשון?
2. הרמב"ן פותר סתירה זו בכך שמסביר שהאור שנברא ביום הראשון למעשה נחסם על ידי הרקיע שנברא ביום השני, כך שכשהארץ נבראה ביום השלישי האור לא הגיע אליה, ולכן ביום הרביעי הוא בורא את המאורות שיתנו מאורם ישירות על הארץ.

סעיף ג

1. בתיאור בריאת המאורות יש ביטוי לדה- מיתולוגיזציה מכיוון שבקרב עמים אחרים באותה תקופה המאורות, השמש, הירח והכוכבים היו נחשבים לאלים, ובתיאור הבריאה בפרק כאשר נאמר שאלוהים הוא זה שבורא את המאורות מתבטלת האפשרות הזו, הם אינם אלים עצמאיים אלא דבר שהאל עצמו ברא.
2. בתיאור בריאת המאורות ניתן לראות קבלה של המיתוסים בכך שהמאורות נועדו למשול, היינו לשלוט, כפי שאלים שולטים על חלקים שונים של העולם.

שאלה 2

סעיף א

- (1) קין נענש עפ"י עיקרון מידה כנגד מידה והאדמה קשורה לעונשו בכך שקין, שהיה עובד אדמה, הביא ל-ה' מנחה מפרי האדמה אשר נדחתה על ידיו, מה שגרם לו לעצם החטא, לתגובה של כעס וקנאה כלפי אחיו, אותו הרג ודמו נשפך על האדמה.
העונש מבטא מידה כנגד מידה, כי בשל המעשה שלו כעת האדמה לא מניב לו פירות בקלות וכמו כן נגזר עליו לנדוד על פני האדמה ללא מקום שיהיה לו לבית.
- (2) דבריה של האישה החכמה מתקוע עשויים להשיב על השאלה מדוע לא נענש קין בעונש מוות בכך שמדבריה עולה שכאשר אח הורג את אחיו ונוקמים את המעשה ברצח, אז למעשה משמידים גם את האפשרות לשושלת המשך שתצא מהאח שרצח ומותירים את אביהם של שני האחים ללא צאצאים בכלל וללא המשכיות לשמו.

סעיף ב

בפסוק ז' ניתן למצוא ביטוי ל:

עיקרון הבחירה החופשית - אלוהים מאפשר לקין לבחור את אופן תגובתו למתרחש, הוא מציג בפניו שתי אפשרויות בחירה שלכל אחת מהן יש השלכה אחרת וקין יכול לבחור ביניהן "אם תיטיב שאת... ואתה תמשול בו..." "לעומת "ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ ואלריך תשוקתו".
אזהרה - הוא מזהיר את קין שאם יבחר באפשרות השניה, "ואם לא תיטיב", עליו להזהר מה"חטאת רובץ", מיצר הרע שישתלט עליו וינהל אותו.
המלצה על דרך החיים הרצויה- אם יבחר באפשרות הראשונה "אם תיטיב שאת", אז הוא זה שישלוט על חייו וינהל אותם ולא היצר הרע שלו.

אמירתו של קין "גדול עווני מנשוא" יכולה להתבטא בשני אופנים:

1. קין מתלונן על חומרת העונש - לפי הפס' הבא קין אומר "הן גרשתי אתי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר והייתי נע ונד בארץ והיה כל-מצאי והרגני", כלומר שהעונש שאלוהים נתן לו הוא חמור מדי, למעשה נגזר עליו להיות בבריחה מתמדת ולחיות בפחד מפני ה' ומפני אנשים אחרים שעלולים לרצוח אותו.
2. קין מודה שחטא - מיד אחרי שה' מאשים אותו ברצח אחיו וקין מנסה תחילה להתחמק מאחריותו, לאחר שהוא שומע את חומרת מעשיו מפיו של ה' "ויאמר יהוה אל-קין אי הבל אחיך ויאמר לא ידעתי השמר אחי אנכי. י ויאמר מה עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן-האדמה. יא ועתה ארור אתה מן-האדמה אשר פצתה את-פיה לקחת את-דמי אחיך מידיך...". הוא מיד מודה בחטאו בפני ה' ואומר שהעוון שלו, כלומר החטא שלו גדול מכדי לחיות איתו.

פרק שני - נושא הבחירה

בין שאול לדוד

שאלה 4

סעיף א

1. הסיבה לניסיון הגלוי של שאול להמית את דוד בשני המקרים היא הרוח הרעה ששורה עליו מידו של ה' וגורמת לו להטיל על דוד את החנית: בפרק י"ח - "ויהי ממחרת ותצלח רוח אלהים רעה אל-שאול ויתנבא בתוף-הבית ודוד מנגן בידו כיום והחנית ביד-שאול. יא ויטל שאול את-החנית ויאמר אכה בְּדוֹד", ובפרק י"ט - "ותהי רוח יהוה רעה אל-שאול והוא בביתו ישב וּחְנִיתוֹ בְּיָדוֹ וְדוֹד מְנַגֵּן בְּיָד. י וַיִּבְקֶשׂ שָׂאוֹל לְהַפֹּת בְּחִנִּית בְּדוֹד וּבְקִיר".
2. שאול מנסה להמית את דוד באופן סמוי בכך שהוא מקווה שכאשר הוא יחתן אותו עם בתו (תחילה הכוונה היתה לחתנו עם מירב ואח"כ משלא יצא לפועל - עם מיכל), זו תהיה כהסחת הדעת שלו מכוונתו של שאול לנסות ולהרגו, כשבפועל הוא קיווה שבמסגרת תפקידו כלוחם - יהרגו אותו הפלשתים. פס' יז - "ויאמר שאול אל-דוד הנה בתי הגדולה מרב אתה אֶתְּן-לָךְ לְאִשָּׁה אַךְ הִיא-לִי לְבָן-סִיל וְהַלַּחֵם מִלַּחְמוֹת יְהוָה וְשָׂאוֹל אָמַר אֶל-תְּהִי יָדִי בּוֹ וְתְהִי-בּוֹ יַד-פְּלִשְׁתִּים" וכן פס' כ"א "כא ויאמר שאול אֶתְּנָה לוֹ וְתְהִי-לוֹ לְמוֹקֵשׁ וְתְהִי-בּוֹ יַד-פְּלִשְׁתִּים".

(1) שאול מפרש את שירת הנשים כהקטנה שלו למול האדרה של דויד, וזאת מפני שהן שרו בצאתן לקראת המנצחים השבים מהמלחמה: "הִכָּה שְׂאוּל בְּאֶלְפוֹ וַדָּוִד בְּרִבְבֵיתוֹ" - כלומר ששאוּל היכה אלפים ואילו דויד היכה יותר, עשרות אלפים. שאול פירש זאת בצורה מקטינה ושלילית "וַיַּחַר לְשְׂאוּל מְאֹד וַיִּרַע בְּעֵינָיו הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר נָתַנּוּ לְדָוִד רִבְבוֹת וְלִי נָתַנּוּ הָאֲלָפִים וְעוֹד לוֹ אֶף הַמְּלוֹכָה".

(2) בפרק ט"ז מטרת הנגינה של דויד לשאוּל היתה להרגיע את רוחו. בפרק י"ח המטרה לא הושגה מכיוון שהפעם שאול היה תחת הרוח הרעה באופן חריג, מה שגרם לו גם "להתנבא" כלומר להיות אחוז שיגעון יותר מהרגיל. "וַיְהִי מִמְחֶרֶת וַתִּצְלַח רוּחַ אֱלֹהִים רָעָה אֶל-שְׂאוּל וַיִּתְנַבֵּא בְּתוֹךְ-הַבַּיִת...". פס' י'.